

CUMHURİYET DÖNEMİNDE BİNGÖL SEMPOZYUMU'NUN ARDINDAN

Murat VAROL*

Kent tarihi, günümüzde oldukça yaygın bir kavram olarak her geçen gün biraz daha yaygınlık göstermektedir. Bir kentin tarihi, coğrafyası, sosyo-kültürel yapısı, ekonomisi gibi konuların başta geldiği bu yeni çalışma alanında, bir şehir adeta her yönü ile ele alınmaktadır. Bingöl kent tarihi ile ilgili çalışmalar bakımından yeni bir kent olsa da, bu alanda hatırı sayılır bir külliyatın oluşmaya başladığını söylemek doğru olacaktır. Daha önceleri ferdi bir şekilde yapılan çalışmalar, 2006 yılından itibaren kolektif bir bakış açısı ile ilk olarak sempozyumlar şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Bingöl'ün kent tarihi ile ilgili çalışmalarına baktığımızda ilk ciddi adımın 10-11 Haziran 2006 yılında *I. Bingöl Sempozyumu* ile atıldığını söyleyebiliriz. Toplam 7 oturumdan oluşan bu sempozyumda 36 bildiri sunuldu.¹ Bu birinci adımdan 2 yıl sonra 2008 yılında, *II. Bingöl Sempozyumu* yapıldı. 11 oturumdan oluşan bu sempozyumda ise 54 bildiri sunuldu.² İkinci sempozyumdan bir yıl sonra 2010 yılında yapılan *III. Bingöl Sempozyumu*'nda da 17 oturumda 66 bildiri sunuldu.³ Yine bu sempozyumdan sadece bir yıl sonra *Arşiv Vesikalarına Göre Bingöl Kolokyumu* düzenlendi. Kolokyumun 3 oturumunda toplam 14 bildiri sunuldu.⁴ Bu tarihler içerisinde Prof. Dr. M. Mahfuz SÖYLEMEZ ile Abdullah DEMİR'in hazırladığı, *1550 Tarihli Tahrir Defterine Göre Çapakçur Livası Nüfus ve İskân* isimli eser yayımlandı.⁵ Ayrıca ilk sayısı 2007 yılında yayımlanan *Bingöl Tarih ve Kültür Araştırmaları Dergisi* de Bingöl'ün

* Öğretim Görevlisi, Bingöl Üniversitesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Zaza Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı [mvarol@bingol.edu.tr]

1 *I. Bingöl Sempozyumu Bildiri Kitabı (10-11 Haziran 2006)*, Bingöl Belediyesi Kültür Yayınları, Ankara 2007.

2 *II. Bingöl Sempozyumu Bildiri Kitabı (25-27 Temmuz 2008)*, Bingöl Belediyesi Kültür Yayınları, Ankara 2009.

3 *III. Bingöl Sempozyumu (17-19 Eylül 2010)*, Bingöl Üniversitesi Yayınları, Ankara 2013

4 *Arşiv Vesikalarına Göre Bingöl Kolokyumu (1-2 Ağustos 2009)*, Bingöl Belediyesi Yayınları, Ankara 2011.

5 M. Mahfuz Söylemez, Abdullah Demir, *1550 Tarihli Tahrir Defterine Göre Çapakçur Livası Nüfus ve İskân*, Bingöl Belediyesi Kültür Yayınları, Ankara 2009.

kent tarihi ile ilgili yapılan çalışmalara önemli bir katkı sunmuştur. Yine ilk sayısı 2014 yılında yayımlanmaya başlanan *Bingöl Araştırmaları Dergisi* de yapılan çalışmaları bir adım daha ileriye taşımaktadır.

Cumhuriyet Döneminde Bingöl Sempozyumu, bu zincirin řu anki son halkası konumundadır. Sempozyum; Bingöl Valiliği, Bingöl Belediyesi, Bingöl niversitesi ve BİNDAY Vakfı'nın katkıları ile Bingöl niversitesi'nin ev sahipliğinde 01-02 Kasım 2014 tarihleri arasında, Bingöl Üniversitesi Rektörlük Konferans Salonu'nda yapıldı. Düzenleme kurulu başkanlığını Prof. Dr. İbrahim apak'ın yürüttüğü bu sempozyuma; akademisyen, araştırmacı-yazar, şair ve gazetecilerden oluşan 21 kişi tebliğ sundu. Tebliğlerde ağırlıklı olarak Bingöl'n yakın tarihi, sosyal ve dini yapısı ile edebiyat yönü üzerinde duruldu. Türkiye'nin yakın tarihi ve yeni dönemi de sempozyumda ağırlık kazanan konular arasındaydı.

01 Kasım 2014 tarihinde, Bingöl Üniversitesi Rektörlük Konferans Salonu'nda saat: 09.30'da başlayan sempozyumun açılış konuşmaları için kürsüye ilk olarak Sempozyum Düzenleme Kurulu Başkanı Prof. Dr. İbrahim ÇAPAK ıktı. Konuşmasında, sempozyumun Bingöl'n Cumhuriyet döneminin aydınlatılmasına ve geçmişe dair bir takım çalışmalara katkı sağlayacağını söyleyen apak, "*Bingöl'n artık kabuğunu kırdığını, değiştiğini görüyoruz. İlk sempozyumu 2006'da gerçekleştirdiğimizde; belediyeden, esnaf odalarından, sendikalardan aldığımız desteklerle 70'e yakın akademisyenle Bingöl'e gelmiştik. Mekânımız olmadığı için bir sinema salonunu kullanmıştik. şimdi kültür merkezimiz var, artık bir niversitemiz var, modern salonlarımız var. Dolayısıyla fiziki bir takım gelişmeler var, bunlar bizi mutlu ediyor. Yapılan alışmalar ile Bingöl tarihi oluşturuluyor. Bunun en görünen örneklerinden biri 1550 tarihli tapu tahrir defteridir. Bundan hiçbir şekilde haberdar değildik. Yapılan bu çalışmaların ardından böyle bir defterin varlığına şahit olduk. O tarihteki Çapakçur'u çok ayrıntılı bir şekilde anlatıyor. Köylerin, nahiyelerin ve burada oturanların isimlerini anlatıyor. Akabinde baktık ki Bingöl ile ilgili binlerce belge var. Bir şekilde bunların yayınlanmasını arzuluyoruz. İnşallah bizim kurumlarımız da bunları destekleyecektir*" dedi.

Açılıőta Bingöl Üniversitesi adına bir konuşma yapan Bingöl Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Abdulaziz BEKİ, Bingöl'ün manevi kimliğine vurgu yaparak, “Bingöl havasıyla, suyuyla, insanıyla muktedir bir ildir. İlhamını eskiden beri semavi akımdan alan Bingöl, manevi kimliğinden hiç taviz vermemiştir, vermeye de niyeti yoktur. Tarih boyunca, ilim, ahlak ve fazilet kaynakları olan klasik medreseler ruhuyla beslenmiştir ve beslenmeye devam etmektedir” şeklinde konuştu.

Bingöl Belediye Başkanı Yücel BARAKAZİ ise yaptığı konuşmada, yapılan çalışmaların Bingöl'e katkı sağlayacağını belirterek, “Bu sempozyumun yapılması fikri ilk başladığı andan itibaren bende heyecan oluşturdu. Yapılan çalışmaların değerini ilk günden beri biliyoruz. Fakat gün geçtikçe çok daha fazla umutlandığımızı, Bingöl'e dair daha fazla bilgi ortaya çıktıkça, Bingöl'e katkının daha büyük olacağını umuyoruz. İlk sempozyum başladığında ‘Bingöl'e dair ne var ki’ diye içimizden geçirdik. Fakat gayretler sonucunda öyle güzel eserler ortaya çıktı ki, araştırmanın, bilgi peşinde koşmanın, bunu gün yüzüne çıkarmanın, insanların hizmetine sunmanın değerini bir kez daha gözlemledik. Bu yüzden bu çalışmalarını yürüten herkese teşekkür ediyorum” dedi.

Bingöl Valisi İbrahim TAŞYAPAN açılıő konuşmasında kültürel faaliyetlerin önemine değindi. Taşyapan, insanlar da bir maddeden ibaret olmadığını hatırlatarak, “Bunun yanında gerek kültürel çalışmalar, gerek eğitim çalışmalarını ve insanı daha ileriye götürecek kişisel gelişim çalışmalarına ağırlık vermemiz gerekir. Bunları da belli bir düzeye getirmedikçe toplumun bir ayağı topal kalır. İşte bu sempozyumlar da bu çalışmaların bir parçasıdır. Bunun için hem maddi kalkınmamızı, hem de kültürel değerlerimizi yükseltmeyi bir arada götürmemiz gerekmektedir. İnsanlar

geleceğe eser bırakan bir varlıktır. Bunun için gelecek kuşaklara, gelecek nesillere güzellikler bırakmalıyız. Güzellikleri yaşamalı, yaşatmalı ve destekleyerek gelecek kuşaklara aksettirmeliyiz. Dolayısıyla güzel bakalım, güzel görelim” şeklinde belirtti.

Açılış konuşmalarının ardından Prof. Dr. M. Mahfuz SÖYLEMEZ, Bingöl tarihi ile ilgili bir sunum yaptı. Bingöl’n köklü bir tarihe sahip olduğunu söyleyen Söylemez, “Urartular döneminden kalma bazı yerler bulunmaktadır. Dünyanın en eski kara yolu kalıntıları buradan geçmektedir. Büyük İskender döneminde Makedonyaluların hkimiyetine girmiştir. Hz. Ömer döneminde İslam topraklarına katılmıştır. Daha sonra Emeviler ve Abbasilerin hkimiyetine girmiştir. 1515 tarihinde Yavuz Sultan Selim döneminde, Osmanlı Devleti’nin bir parçası haline gelmiştir. Bingöl, Osmanlı döneminde kalan başta medreseler, tekke ve zaviyeler olmak üzere birçok eğitim kurumunun kalıntılarını hala üzerinde taşımaktadır. Cumhuriyetin ilk yıllarında önce Genç vilayetine, sonra Elazığ iline, daha sonra Muş vilayetine bağlanmıştır. 1936 yılında il olmuştur. İl haline gelişinden sonra bölgenin sosyo-kültürel yapısına kendine uygun biçimiyle katkı sağlamaya devam etmektedir. Burası ile ilgili başta Başbakanlık Osmanlı Arşivi olmak üzere birçok belge bulunmaktadır. Bu belgelerin yayınlanmasının özelde Bingöl, genelde Türkiye tarihinin aydınlatılmasına katkı sağlayacaktır” dedi.

Açılış konuşmalarının ardından sempozyum oturumlarına geçildi. İlk oturumun başkanlığını Prof. Dr. Ahmet GÜRBÜZ yaparken; Prof. Dr. Hüseyin Hüsnü GÜNDÜZ, Doç. Dr. Abdulhakim KOIN, Ali Haydar HAKSAL, Nurettin DURMAN ve Hüseyin AKIN birer sunum yaptılar.

Birinci oturumun ilk konuşmacısı olan Prof. Dr. Hüseyin Hüsnü GÜN-DÜZ, Bingöl coğrafyasının tarım ve hayvancılığa oldukça elverişli olduğunu belirterek, “Bingöl’ün kalkınması ile ilgili, Kalkınma Bakanlığımıza bağılı özel bir birim kurulmalı (mesela; Bingöl Kalkınma Platformu Başkanlığı). Bu birim, Bingöl’ün kalkınmasıyla ilgili olarak devletten mali destek almalı, birlik ve kooperatifleri desteklemeli, yenilerini kurmalı, devletten alacağı destek ve fonları, kurumun bilimsel danışmanlarının onayını alan projelere dayalı olarak yönetmeli. STK, sanayici ve müteşebbis kişiler özendirilmeli, yatırım yapmaya teşvik edilmeli ve verecekleri projelere öncelikli alanlar belirleyerek destek olunmalı.” dedi.

Oturumun ikinci konuşmacısı Doç. Dr. Abdulkhakim KOÇİN, ideal bir toplum ve ideal bir gençliğin oluşmasında şiirin rolünü irdeledi.

Birinci oturumun üçüncü konuşmacısı Ali Haydar HAKSAL, Bingöl’ün Cumhuriyet döneminin bir kenti olduğunu belirterek, “Bingöl havzası ve sınırları Hazreti Ömer döneminde İslâm ile onurlanıyor. Kısa bir ara kaçış oluyorsa da sonra yeniden asıl ruhuna kavuşuyor. Doğrudan bir merkez olmasa da toprakları ve insanı bu ruhtan uzaklaşmıyor, sınıksız bağlanıyor. Cumhuriyetin sekülerleştirme dalgasına kolay kolay kapılmıyor. Direniyor. Hatta bu yabancı ruha sürekli olarak muhalefet ediyor. Bundan dolayı da büyük acılar çekiyor ama aynı ruhla yaşamını sürdürüyor. Cumhuriyet rejiminin batılılaşmasına karşı ilk direnişini Şeyh Said gösteriyor. Yakın zamanda yaşanan provakatif eylemler Bingöl ve çevresine yoğunlaştı. Bunun nedeni yabancı olan kavmiyetçiliğe karşı direnişidir. Terör ve baskıyla o daireye dahil etme çabasıdır bu yapılanlar” şeklinde konuştu.

Birinci oturumun dördüncü konuşmacısı olan Nurettin DURMAN, günümüz şiirinde Bingöl şairlerinin yerine vurgu yaptı. Bingöllü şairlerin son dönemlerde adlarından sıkça söz ettirdiğini hatırlatan Durman, “Bingöllü şairler yeni bir ses, yeni bir hava, yeni bir yerde yeni bir tarz şiir ile edebiyat dünyamızda eserlerini yayınlıyorlar ve bu şekilde şiir tarihimize içerisinde iyi bir yer alıyorlar. Bu yeni gelişme halini biraz da yeni oluşan Doğulu bir sezgi alanının yeni duyularları olarak anlıyorum. Şiirin hayatımızda önemli bir yer işgal etmiş olması da insanımız adına iyi bir gelişme olarak görüyorum. Metin KAYGALAK, Mehmet BUTAKIN, Ömer BERDİBEK, Okan ALAY gibi şairler, bu yeni dönemin öne çıkan Bingöllü şairleri arasında yer almaktalar” şeklinde belirtti.

Birinci oturumun son konuşmacısı Hüseyin AKIN, Doğu ve şiir kavramlarını irdeledi. Doğu kalbin ve mücerret düşünmenin vatanıdır diyen Akın, *“Türk şiiri bu bakış açısına göre gelişmiştir. Batıcı önyargı, Doğu’yu geri kalışıyla ve öz gelişmişliği anlamaya gayret etmiş, aşkın şiirsel tarafını görmezden gelmiştir. Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatında, Cahit KÜLEBİ gibi bazı şairlerde, Doğu’ya karşı bu peşin fikirli bakış açısının izlerini görmek mümkündür”* dedi.

Sempozyumun ikinci oturumu öğleden sonra saat: 14.30’da başladı. Prof. Dr. Mehmet BARCA’nın oturum başkanlığında; Prof. Dr. Yılmaz BİNGÖL, Prof. Dr. Ergün YILDIRIM, Zeynep BAYRAMOĞLU ve M. Ufuk ÇELİK birer konuşma yaptı.

İkinci oturumun ilk konuşmacısı Prof. Dr. Yılmaz BİNGÖL, tüm provokasyon ve engellemelere rağmen, güçlü bir irade ve kararlılıkla çözüm sürecinin yürütülmeye çalışıldığını belirterek, *“Çözüm süreci 150-200 yıllık aradan sonra tarihin yeniden normal seyrine dönme sürecidir. Çözüm süreci barış, huzur ve kardeşliğin yeniden inşa ve ihya sürecidir. Çözüm süreci eski Türkiye’nin ulus-devlet paradigmasına dayalı kod ve referanslardan arındırılarak, vatandaş-devlet paradigmasına dayalı yeni bir Türkiye inşa etme sürecidir. Toplumun çok büyük çoğunluğunun umutla ve gönülden desteklediği bu süreci kim bozarsa altında kalır”* dedi.

İkinci oturumun ikinci konuşmacısı Prof. Dr. Ergün YILDIRIM, yeni Türkiye kavramı ve bunun etkileri üzerinde durdu. Türkiye’nin yeni bir toplumsal dünyaya yelken açtığını belirten Yıldırım, *“Buna bağlı olarak homojen toplum yapısı değişiyor. Tekçi, otoriter ve farklılıklara yer veremeyen kimliği dönüşüyor. Türkçülük etrafında kurgulanan toplumsal kimlik çözülüyor. Avrupailik temelinde her şeyi Batılılaştırarak düzenleyen kimlik siyaseti son buluyor. Bunun yerine çokluklara, farklılıklara ve çeşitliliklere*

imkan tanıyan yeni bir kimlik tarzı ortaya çıkıyor. Sosyolojik bağlamda çoğul kimlikler yeniden keşfediliyor, bunlar temsile ve katılıma yöneliyorlar. Ancak öte yandan bu çoğul kimliklerin her biri bir dar dünyaya insanı hapsetme tehdidini de içinde taşıyorlar. Bundan dolayı demokratik bir katılım, diyalog ve etkileşime açık bir kimlik politikası Türkiye'nin geleceği açısından daha sağlıklı bir toplum düzenine imkan verebilir" şeklinde konuştu.

İkinci oturumun üçüncü konuşması Zeynep BAYRAMOĞLU, son yıllardaki devrim hareketlerini ve bunda medyanın rolü konusunu inceledi. Modern dönemdeki başkaldırı hareketlerinin üç ayrı periyotta incelenebileceğini vurgulayan Bayramoğlu, "1960 öncesi işçi ve devrimci hareketler, bu hareketler karizmatik liderler tarafından yönlendirildi ve amaç şüphesiz iktidarı devirmektir. 1960-2000 yılları arasında daha çok kampanya niteliği taşıyan hareketler ortaya çıktı. Artık silah yoktu. Çevreci hareketler ve feminist hareketler örnek olarak incelenebilir. 2006 sonrası dünya başka bir toplumsal hareket tarzı ile karşılaştı. Arap baharı olarak nitelenen hareketler bazı ülkelerde yönetimlerin devrilmesine neden oldu. Amaç diktatörleri devirmektir. Niteliği değişen bu hareketlerin araçları da farklılaştı. Bu yeni başkaldırı metodunun dört ana özelliği var. İnternet ve sosyal medya kullanımı, lidersizlik, meydan işgali ve kitlesel isyan" dedi.

İkinci oturumun son konuşmacı Dr. M. Ufuk ÇELİK, Bingöl basını ve çözüm sürecinde Bingöl basınının bakış açısını irdeledi. Bingöl basınının cesaret, tarafsızlık ve sağduyusuyla çözüm sürecine ulusal medyadan daha fazla katkı sağladığını söyleyen Çelik, "Bingöl basını incelediğimde şunu gördüm; cesaret, tarafsızlık ve sağduyu. Bunların hepsini bir arada görmek çok kolay değil. Ulusal basın maalesef Bingöl basını gibi istenilen sınırı geçemedi. Bingöl'deki basının işi çok zor. Ulusal medya bir haber yapar yakasına kimse yapışamaz; ama Bingöl'de bir haber yaparsanız yakanıza yapışan çok olur. Bingöl basını incelediğimde atılan manşetlere bakıyorum, en karmaşık zamanlarda bile sürekli sağduyu çağrısı var. Haberler genelde yorumsuz ve sağduyu çağrısıyla veriliyor" şeklinde vurguladı.

Üçüncü oturum Prof. Dr. Ergün YILDIRIM başkanlığında yapıldı. Üçüncü oturumda; Prof. Dr. Mehmet BARCA, Prof. Dr. Abdullah BAYRAM, Yrd. Doç. Dr. Mehmet KAYA, Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZGER, Mahmut AKYÜREKLİ ve Abdullah BAYRAM birer sunum yaptı.

Üçüncü oturumun ilk konuşmacısı Prof. Dr. Mehmet BARCA, tebliğinde sayısal istatistikler ve veriler üzerinde durdu, Bingöl'ün sosyo-ekonomik bakımdan 72. sırada olduğunu belirten BARCA, *“Bingöl 2003 yılında 76. sırada yer alırken, 2011 yılında ise 72. sırada yer almıştır. Bu Bingöl'ün 7-8 yılda 4 basamak ilerlediğini gösteriyor. Bingöl'ün coğrafyası ve yapısı kalkınma alanları olarak; tarım, seracılık, meyve ve sebze yetiştiriciliği, kış turizmine daha uygundur”* şeklinde vurguladı.

Üçüncü oturumun ikinci konuşması Prof. Dr. Abdullah BAYRAM tarafından yapıldı. Yükseköğretimdeki kalite sorununu ele alan Bayram, *“Türkiye’de 104’ü devlet üniversitesi, 80’i de vakıf-özel üniversite olmak üzere 184 üniversite bulunmaktadır. Bu üniversitelerde toplam 5 milyon öğrenci öğretim görmektedir. Üniversitelerdeki toplam akademik personel sayısı ise 142 bin civarındadır. Yerelde Bingöl Üniversitesi’nin genelde ise Türkiye’deki üniversitelerin temel sorunları şunlardır: Üniversitedeki yüksekokullulaşma oranı takip edilmeli ve lisansın önüne geçmemelidir. Akademisyen sayısı artırılmalıdır. Proje alt yapısı sağlanmalıdır ve zenginleştirilmelidir”* dedi.

Üçüncü oturumun üçüncü konuşmacısı olan Yrd. Doç. Dr. Mehmet KAYA, Demokrat Parti döneminde Bingöl’e yapılan kamu yatırımlarını ele aldı. Bu yatırımların belirli alanlara yayıldığını belirten Kaya, *“Demokrat Parti döneminde, Bingöl için özel sektörden bahsetmek ne yazık ki mümkün değildir. Özel sektör olmadığı için de bölgeye yapılan yatırımlar kamu tarafından yapılmıştır. Bu yatırımların ise farklı alanlara ayrıldığını görüyoruz. Sanayi yatırımları bunların başında gelmektedir. Bunu hayvancılık, demiryolları, haberleşme alanında yapılan yardımlar takip etmektedir”* şeklinde belirtti.

Üçüncü oturumun dördüncü konuşmacısı Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZGER, Bingöllü şair ve yazarlardan olan Ali Haydar Haksal ve Nurettin Durman'ı anlatırken, her iki yazarın da diriliş düşüncesine sahip olduğuna vurgu yaparak, *"Hem Nurettin Durman hem de Ali Haydar Haksal diriliş düşüncesine sıkı sıkıya bağlı insanlardır. Bu diriliş düşüncesi Necip Fazıl'ın Mehmet Akif'in diriliş düşüncesi gibi sağlamdır. Ali Haydar Haksal'in edebî anlayışına baktığımızda ise dağ meselesinin ayrı bir yere sahip olduğunu görmekteyiz. Nurettin Durman ise muhalif yanını ağır basan bir kimliğe sahiptir. Türkiye'nin güncel meseleleri de onun şiirlerinde yer almaktadır. Bir diğer husus ise onun için Bingöl, "ana" imgesi şeklindedir"* dedi.

Üçüncü oturumun beşinci konuşmacısı olan Mahmut AKYÜREKLİ ise Şark İstiklal Mahkemeleri'nde Bingöl başlığıyla yaptığı konuşmasında, ulus-devlet tartışmalarında en temel illerden birinin Bingöl olduğunu belirterek, *"Ulus-devlet ve tektipliliğe ilk itiraz Bingöl'den yükselen 1925 hadisesi olmuştur. Bu tarihte devlet ile bizi birbirine bağlayan hilafet bağı kopartılmıştır. 1925 hadisesi dolayısıyla, Bingöl'den toplam 143 köyden 1305 kişi Şark İstiklal Mahkemeleri'nde yargılanmıştır. Yine Şark İstiklal Mahkemeleri'nde yargılananlar arasında en fazla idam kararı çıkartılan illerin başında Bingöl gelmektedir. Oysa ki Bingöl 1914-1918 yılları arasındaki I. Dünya Harbi'nde 9-12 bin arasında şehit vermiştir. Bu tarihlerde gazi olduktan sonra kahraman ilan edilenler, 1925 hadisesinde idam edilmeye başlandılar"* şeklinde vurguladı.

Üçüncü oturumun son konuşmacısı Abdullah DEMİR ise Bingöl'de kaybolan tarihî yapılar üzerinde durdu. Öncelikle Bingöl hakkında kısa bir bilgi veren Demir, *1515 yılında bölgenin Osmanlıya iltihakından sonra Çapakçur, Diyarbakır Eyaletine bağlanmıştır. Çapakçur Livası 1848 yılında Tanzimat döneminde yapılan değişiklikle livalıktan yani sancaklıktan çıkarılarak Kazağya dönüştürülmüştür. 1864 yılında yapılan yeni düzenlemeyle Bitlis vilayeti oluşturularak, Genç sancağına kaza olarak bağlanmıştır. 1927 yılında yapılan yeni düzenlemeyle ElazığĐa bağlanmıştır. 1929 yılında Kaza olarak Muş, vilayetine bağlanmıştır. 1936 yılında yapılan yeni düzenlemeyle Bingöl il olmuştur. Sancak Nahiyesine bağlı 19 köy ve Fahrhan Nahiyesine bağlı 15 köy Bingöl merkeze bağlanmıştır. 1936 yılında Genç sancağı kaza olarak Bingöl iline kaza olarak bağlanmıştır. Toplum olarak tarihî yapılara ve mekanlara ne yazık ki yeteri kadar önem göstermiyoruz. Örneğın Süveydi Zaza Beyliği'nin en eski yerleşim yeri olan*

Genç Kalesi'nin bugünkü durumu içler acısıdır. Bu kalenin tonlarca ağırlıktaki dış kapısı bile hurda niyetine satılmıştır.” dedi.

Dördüncü ve son oturumun oturum başkanlığını ise Prof. Dr. M. Mahfuz SÖYLEMEZ yaptı. Sosyal ve siyasi konuların ön plana çıktığı bu oturumda, Prof. Dr. Halil İbrahim BULUT, Doç. Dr. Abdullah TAŞKESEN, Yrd. Doç. Dr. Sezayi KÜÇÜK, Suat YAZICI ve Merve Şebnem ORUÇ birer konuşma yaptı.

Dördüncü oturumun ilk konuşmacısı Prof. Dr. Halil İbrahim BULUT, Alevi meselesi üzerinde durdu. Konuşmasında kırsal kesim ile şehir merkezinde insanların İslam algısı üzerinde de duran Bulut, *“Kırsal kesimdeki bir insan ile kent merkezindeki bir insanın İslam algısı farklılık göstermektedir. Kırsaldaki İslamiyet algısı daha çok geleneksel bir yapıda iken, kent merkezindeki algı ise kitabidir. Aleviler ile ilgili bilgi eksiklikleri var. Alevilerin kimlik sorunları bulunmaktadır. Bir kişi hem Alevi hem de ateist olabilir mi, bunu Alevilere sormak lazım. Alevilik meselesi için ortak bir zemin bulmamız şart olarak görünüyor”* şeklinde konuştu.

Dördüncü oturumun ikinci konuşmacısı Doç. Dr. Abdullah TAŞKESEN konuşmasında, toplumsal değişim ve bu değişimin Bingöl insanı üzerindeki etkilerini inceledi. Toplumsal değişim için üç neslin değişmesi gerektiğini vurgulayan Taşkesen, *“Eğer bir toplumun tamamını bir değişimden geçirmek istiyorsak, bunu için üç neslin geçmesi gerekmektedir. Cumhuriyetin kodlarında baskıcı, totaliter, jakoben bir bakış açısı var. Türkiye'nin toplumu, küskün bir toplumdur. Aydın ve entelektüel insanlar hayata memur gözüyle bakmamalıdır. Kent kültürü açısından Bingöl'e baktığımızda, karşımıza olumsuz bir tablo çıkmaktadır; ancak Bingöl tarihi dokusu ön plana çıkan*

illerle komşu durumundadır. Bingöl yeni yeni kent kültürünü oluşturuyor” şeklinde vurguladı. Dördüncü oturumun üçüncü konuşmacısı olan Yrd. Doç. Dr. Sezayi KÜÇÜK, irfan geleneği üzerinde durarak, “Bingöl ilim ve irfan geleneği bakımından önemli bir kenttir. Müslüman kişiliği, irfan geleneği ile yoğrulmuş. Günümüzde okullarda öğretilen değerler eğitimi, esasen irfan geleneğinin farklı bir yansımasıdır. İrfan geleneğini yeniden canlandırmak ve yeniden toplum nazarında iyi bir noktaya getirmek durumundayız. Toplumumuza yeniden irfan geleneğinin temsilcileri olan Yunus Emre ve Mevlana’yı yerleştirmeliyiz” şeklinde kaydetti.

Dördüncü oturumun dördüncü konuşmacısı olan Suat YAZICI ise, Bingöllü ilk akademisyen olan Prof. Dr. Tahsin Yazıcı’nın hayatı ve kişiliği üzerinde durdu. Tahsin Yazıcı’da vatan sevgisinin her daim ön planda olduğunu söyleyen Suat Yazıcı, “Tahsin Yazıcı, akademik hayatına İstanbul Üniversitesi’nde başladı. Arapça ve Farsça alanında önemli çalışmalar yaptı ve bilim dünyasına sundu. 1980 yılındaki bir olaydan dolayı İstanbul Üniversitesi’nden ayrıldı, sonra da akademik hayatına Atatürk Üniversitesi’nde devam etti. Kişiliğinden ve değerlerinden asla taviz vermeyen biriydi. Yaptığı her çalışmayı titizlikle hazırlar ve ortaya koyduğu verilere hiç kimse itiraz edemezdi” dedi.

Dördüncü oturumunun son konuşmasını gazeteci-yazar Merve Şebnem ORUÇ yaptı. Medyanın güncel durumu ve bunun hem Türkiye’ye hem de Bingöl’e yansımaları üzerinde duran Oruç, “Dünyanın her yerinde devrimler heyecanla karşılanmuştur. Batılıların gözünde Arap Baharı, tarihin sonu gibiydi ve liberaller kazanmuştı. Liberalizme karşı olanlar ise bunun tam tersini savunuyordu. Arap Baharı sonrasında Batıya sıçrayan sokak hareketleri, Amerika, Yunanistan, İspanya ve diğer ülkelerde etkili olmuştu. Bu da aslında liberalizmin sona erdiğini gösteriyordu. Arap Baharı’nun ilk dönemlerini hep ekranlardan izledik. Libya’ya uzaktık; ancak Suriye konusuna gelince aramızda uzun bir sınır hattı vardı ve bu bizi biraz daha yakından ilgilendirmeye başladı. En son Kobani olayları ile Arap Baharı’nun etkisinin aslında Türkiye’yi de içine aldığını daha iyi görüyoruz” şeklinde belirtti.

Toplam dört oturumdan oluşan sempozyum sunumlarının ardından değerlendirme konuşmasını, Sempozyum Düzenleme Kurulu Başkanı Prof. Dr. İbrahim ÇAPAK tarafından yapıldı. Sempozyumda birbirinden değerli başlıkların ve konuların değerlendirildiğini söyleyen Çapak, bu tür çalışmalar ile Bingöl’ün Cumhuriyet döneminin masaya yatırıldığını

söyledi. Bingöl'ün Osmanlı dönemi ve diğer dönemleri ile ilgili çalışmaların daha önce yapıldığını da hatırlatan Çapak, bu sempozyum ile yakın dönem hakkındaki çalışmaların ve kaynakların da araştırılmasının hedeflendiğini belirtti. Prof. Dr. İbrahim ÇAPAK, sempozyumda emeği geçen Bingöl Valisi İbrahim TAŞYAPAN'a, Bingöl Belediye Başkanı Yücel BARAKAZI'ye, Bingöl Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Gıyasettin BAYDAŞ ve Bingöl Üniversitesi çalışanlarına teşekkür ederek konuşmasını tamamladı.